

LEGĂMÂNT & DIALOG

DESCOPERĂ CREDINȚA –
UN STUDIU AL PERICOPEI CU RABINUL SACKS

Traducere: Magda Zucker

Un înțelept este mai presus decât un profet Shoftim 5780

În Shoftim, Moshe vorbește despre marile instituții ale iudaismului: curți de justiție, judecători, ofițeri, regi, preoți, leviți și profeți. În cazul profetului, Moshe spune, în numele lui Dumnezeu:

Voi ridica un profet pentru ei din cadrul propriului lor popor, asemenea ție: voi pune vorbele mele în gura lui și el va spune tot ce îi voi porunci. (Deut. 18:18)

Expresia “un profet ... asemenea ție” nu poate avea un sens literar. Din perspectiva calității și a clarității comunicării sale cu Dumnezeu, Moshe a fost unic. El a fost de asemenea unic prin miracolele pe care le-a îndeplinit. Cel mai important, el era singurul autorizat să proclame Tora: el era singurul legiuitor al poporului Israel. Atât regele, cât și Sanhedrinul aveau puterea de a da acte normative temporare de dragul ordinii sociale. Profeții au primit autoritatea de a da diferite norme privitoare la timp. Însă nimeni nu putea adăuga sau scădea din cele 613 porunci date de Dumnezeu prin intermediul lui Moshe.

Iată cum explică așadar Rambam acest pasaj:

De ce se spune în Tora: “Voi ridica un profet pentru ei din cadrul propriului lor popor, asemenea ție” (Deut. 18:18)? El nu va veni pentru a stabili o religie, ci pentru a le spune să păstreze cuvintele Torei, prevenindu-i pe oameni să nu le încalce, așa cum a spus ultimul dintre aceștia: “Adu-ți aminte de Tora lui Moshe, servitorul meu” (Mal. 3:22).

Cu alte cuvinte, profeții care i-au urmat lui Moshe, de la Eliahu, până la Malahi, nu erau revoluționari. Nu intenționau să creeze ceva nou, ci să reinstaureze ceva antic. Sarcina lor era să cheme din nou poporul către misiunea pe care Moshe le-a predat-o: să rămână loiali lui Dumnezeu, și să creeze o societate cu dreptate și compasiune.

În cele din urmă, în timpul sau după perioada celui De-al Doilea Templu, majoritatea acestor instituții au încetat să mai existe. Nu mai erau regi deoarece poporul Israel nu mai avea suveranitate. Nu mai existau preoți deoarece nu mai exista Templul. Însă nu mai existau nici profeți. Cât de important era acest lucru? Și ce s-a întâmplat cu profeția? Talmudul oferă două opinii radical diferite. Prima dintre acestea:

Rabbi Yochanan a spus: Din ziua în care Templul a fost distrus, profeția a fost luată de la profeți și oferită nebunilor și copiilor.¹

Nu putem fi siguri la ce s-a referit Rabbi Yochanan. Poate că s-a referit la faptul că atât copiii, cât și nebunii văd uneori lucruri pe care ceilalți nu le văd (așa cum a ilustrat Hans Christian Anderson în faimoasa poveste *Hainele cele noi ale împăratului*). Este posibil totuși să fi însemnat contrariul, că profeția s-a deteriorat în timpul celui De-al Doilea Templu. Existau mulți profeți falși, ghicitori, profeți apocaliptici, mistici, mișcări mesianice, fiecare dintre ei prezicând plini de convingere sfârșitul istoriei și nașterea unei noi ordini a lucrurilor. Au existat secte religioase. Existau esenieni care așteptau venirea Învățătorului Dreătății. Existau rebeli împotriva Romei care credeau că eroul lor militar le va aduce libertate, chiar era mesianică. Era o perioadă distructivă și este posibil ca Rabbi Yochanan să fi vrut să discrediteze, pe cât de mult putea, orice dependență de certitudinea presupus divină despre viitor. Profeția era pălăvrăgeala copiilor și bombănitul nebunilor.

Totuși, Talmudul citează și o opinie oarecum diferită:

Rabbi Avdimi din Haifa spune: Din ziua în care Templul a fost distrus, profeția a fost luată de la profeți și oferită înțelepților... Ameimar a spus: Și un înțelept este mai presus decât un profet, așa cum este spus: “Un profet are o inimă de înțelepciune” (Ps. 90:12). Cine este comparat cu cine? Ai putea spune că cel mai puțin important este comparat cu cel mareș.² (Dacă un profet trebuie să aibă o inimă de înțelepciune, înțeleptul, care este personificarea înțelepciunii, trebuie să fie și mai presus).

Acest lucru este chiar interesant. Primii judecători în Israel erau coheni.³ Atunci când Moshe a binecuvântat poporul la finalul vieții sale, i-a spus tribului lui Levi, “Ei le vor preda legile Tale lui Iacov și instrucțiunile tale lui Israel” (Deut. 33:10). Atunci când Ezra îi învăța Tora pe israeliți, el i-a așezat pe leviți printre oameni pentru a le explica ce se spunea. Toate acestea sugerează că atunci când înțelepții – profesori și specialiști ai legii iudaice – și-au urmărit descendența intelectual-spirituală, ar fi trebuit să facă acest lucru văzându-se pe ei înșiși ca descendenți ai *cohenilor* și *leviților*. Însă nu au făcut-o. Putem observa acest lucru din faimoasa Mishna care deschide Pirkei Avot:

Moshe a primit Tora la Sinai, i-a înmănat-o lui Ioșua, Ioșua bătrânilor, bătrânii *profeților*, iar *profeții celor din Marea Adunare*.

Înțelepții se considerau moștenitori ai profeților. Însă în ce sens? Și cum au ajuns să se privească pe ei înșiși nu doar ca moștenitori ai lor, ci *mai presus* de profeți? Mai mult, textul-mărturie pe care îl citează nu înseamnă nimic asemănător. Versetul Psalmului 90 spune “Învăță-ne să ne numărăm zilele și *am putea obține* o inimă a înțelepciunii.” Talmudul se bazează pe faptul că două cuvinte diferite au aceeași pronunție: נבא (am putea obține) și נביא (profet). Cu alte cuvinte, doar prin suspendarea facultăților noastre critice este acest text-mărturie o dovadă.

Se întâmplă ceva foarte neobișnuit aici. Înțelepții, care puneau preț pe modestie, care știau că profeția a luat sfârșit în vremea lui Hagai, Zaharia and Malahi, cu cinci secole înaintea distrugerii celui De-al Doilea Templu, care credeau că maximul ce poate fi auzit din ceruri este *bat kol*, un ecou distant, spun aici nu doar că sunt profeți, ci că le sunt superiori profeților.

Toate acestea pentru a ne învăța că Înțelepții au luat idealurile profeților și le-au transformat în programe practice. Iată un exemplu. Dojenirea oamenilor, administrarea muștrărilor, era una din sarcinile profetice fundamentale. Ezechiel a înțeles această sarcină astfel:

¹ Baba Batra 12b.

² Baba Batra 12a.

³ See Deut. 17:9.

Dumnezeu a spus: “Fiu al omului, te trimit israeliților, unei națiuni rebele, care s-a ridicat împotriva mea... Spune-le ‘Iată ce spune Domnul Suveran.’ Indiferent dacă vor asculta sau dacă vor eșua să asculte – căci sunt un popor rebel – vor ști că un profet a fost în mijlocul lor.” (Ez. 2:3-5)

Ezechiel trebuie să ia o poziție publică. O dată ce a făcut acest lucru, și-a îndeplinit obligația. Poporul a fost avertizat, iar dacă eșuează în a asculta, va fi vina lor.

Înțelepții au o abordare complet diferită. În primul rând ei au înțeles misiunea de a demonstra că aparținând tuturor, nu doar profeților. Acestea este modul în care au interpretat versetul “Îți vei dojeni vecinul pentru a nu împărtăși vina sa” (Lev. 19:17). În al doilea rând, au susținut că nu e suficient să faci asta o singură dată, ci și de 100 de ori dacă este necesar.⁴ De fapt ar trebui să continui să admonestezi un rău-făcător, până când te va lovi, blestema sau certa.⁵ Toate acestea însă doar dacă există o șansă de a ameliora situația. Dacă nu, atunci se aplică regula: “Așa cum este o mitzva să spui ceva ce va fi luat în seamă, la fel este o mitzva să *nu* spui ceva ce nu va fi luat în seamă.”⁶

Observați diferențele dintre cele două abordări. Profetul ia o poziție eroică, însă nu-și asumă responsabilitatea dacă oamenii îl vor asculta sau nu. Rabinii nu iau o poziție eroică. De fapt, ei democratizează responsabilitatea de a demonstra astfel că li se aplică tuturor. Însă sunt extrem de sensibili la eficiența acesteia. Dacă există o șansă de a schimba pe cineva în bine, atunci trebuie să încerci chiar și de 100 de ori, însă dacă nu există nicio șansă, mai bine să nu spui nimic. Aceasta nu este doar o abordare inteligentă, ci și una cu o eficacitate foarte ridicată.

Să luăm în considerare pacea. Nicio viziune mai clară asupra lumii în care domnește pacea nu a fost oferită decât cea a profeților Israelului. Iată una dintre acestea:

Lupul la locui împreună cu mielul, leopardul va sta întins lângă țap,
Vițelul, leul și vitele îngrășate vor fi împreună, și le va mâna un copilaș...
Nu se va face niciun rău și nicio pagubă pe tot muntele Meu cel sfânt, căci pământul va fi plin de cunoștința Domnului, precum apele acoperă marea. (Isaia 11:6-9)

Să ne concentrăm acum pe învățăturile rabinice: “De dragul păcii săracii păgânilor nu trebuie împiedicați să adune spice, snopuri uitate, și colțuri ale câmpurilor... Înțelepții noștri ne-au învățat: de dragul păcii săracii păgânilor trebuie susținuți, la fel cum îi susținem pe săracii Israelului, bolnavii păgânilor trebuie vizitați la fel cum sunt vizitații bolnavii lui Israel, iar decedații păgânilor trebuie înhumați, la fel cum sunt înhumați decedații lui Israel.”⁷

Din nou, diferența este flagrantă. Ceea ce pentru profeți este o viziune a unui viitor îndepărtat, era pentru înțelepți un program practic de bune relații comunitare, un mod de a susține o co-existență pașnică între comunitatea evreiască și vecinii ne-evrei. Era imaginativă, amabilă și realizabilă.

Există multe alte exemple. Înțelepții au reușit ceva extraordinar. De-a lungul erei biblice, israeliții erau constant tentați de căile idolatre și cele ale străinilor. Profeții au fost aduși aproape de disperare. În timpul erei rabinice, evreii au devenit un popor definit de religie, porunci, învățătură și

---

⁴ Baba Metzia 31a.

⁵ Arachin 16b.

⁶ Yevamot 65b.

⁷ Mishnah Shevi'it, 4:3, 5:9, Gittin 5:9, Tosefta, Gittin 3:13-14, Avodah Zarah 1:3; Babylonian Talmud, Gittin 59a-61a.

rugăciune, susținut în mod voluntar și susținut cu tenacitate împotriva tuturor presiunilor de a se converti la credința majoritară. Asta deoarece rabinii nu s-au concentrat pe viziuni distante. Ei au alcătuit programe practice. Poate că le-a lipsit dramatismul, dar au funcționat.

Înțelepții, poate spre surprinderea lor, au realizat aceasta: acolo unde profeții au eșuat, ei au avut succes. **Cred că insituții precum profeția supraviețuiesc când sunt transformate din idealuri utopice în politici practice. Măreția înțelepților, încă nefiind pe deplin apreciată în lume, este că ghidați de viziunile profeților, ne-au oferit instrucțiuni despre cum să ajungem de aici, acolo.**

Shabat Shalom

Pentru mai multe articole ale Rabinului Sacks, vă invităm să vizitați www.rabbisacks.org

© Rabbi Sacks • Toate drepturile sunt rezervate
Biroul Rabinului Sacks este susținut de The Covenant & Conversation Trust